

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Biblioteka Brytyjska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 1991-2016

Author: Elżbieta Kawulok, Irena Żórawik

Citation style: Kawulok Elżbieta, Żórawik Irena. (2018). Biblioteka Brytyjska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 1991-2016. W: M. Kycler, D. Pawelec, B. Warzachowska (red.), „Biblioteki specjalistyczne Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (S. 68-80). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Elżbieta Kawulok, Irena Żórawik

Biblioteka Brytyjska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Biblioteka Brytyjska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 1991–2016

Krótki rys historyczny

Biblioteka Brytyjska Uniwersytetu Śląskiego rozpoczęła swoją działalność z chwilą podpisania *Umowy o współpracy między British Council a Uniwersytetem Śląskim w Katowicach*. Fakt ten miał miejsce w trakcie inauguracji roku akademickiego 1991/1992. Z ramienia Uniwersytetu Śląskiego umowę podpisał JM Rektor prof. dr hab. Maksymilian Pazdan oraz Charles M. Chadwick, ówczesny dyrektor British Council Poland. Umowa zawierała siedem punktów, w której strony wyraziły zgodę na „wspólne utworzenie Biblioteki Brytyjskiej przy Placu Sejmu Śląskiego w Katowicach”¹. Głównym celem powołania tej instytucji było dalsze rozszerzanie współpracy w dziedzinie kultury między Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii a Rzeczpospolitą Polską. W dalszej części umowy określono zobowiązania dotyczące zarówno British Council, jak i Uniwersytetu Śląskiego. Umowa precyzuje, że British Council zobowiązane jest regularnie dostarczać książki, czasopisma i bieżącą prasę. Gromadzone w bibliotece zbiory obejmować miały szeroki zakres wiedzy w tym: informację naukową, historię i ogólną wiedzę o Wielkiej Brytanii, a także dzieła dotyczące języka i literatury angielskiej. Zapewniono również dostęp do beletrystyki brytyjskiej oraz pozycji z różnych dziedzin nauki. W podpisanej umowie stwierdzono również, że to British Council jest odpowiedzialne za wybór i zamawianie wszystkich materiałów uwzględniając życzenia i uwagi Dyrektora Biblioteki UŚ. Uniwersytet Śląski natomiast zobowiązał się do nieodpłatnego udostępnienia odpowiednich pomieszczeń dla Biblioteki wraz z wyposażeniem w meble i sprzęt, do pokrycia bieżących kosztów jej utrzymania oraz opłacenia wykwalifikowanego personelu bibliotecznego. W umowie sprecyzowano również sposób udostępniania zbiorów. Zdecydowano, że zgodnie ze współczesnymi trendami w bibliotekarstwie czytelnicy –

¹ *Umowa o współpracy między British Council a Uniwersytetem Śląskim w Katowicach*. Katowice 1991 (mps).

studenci i pracownicy Uniwersytetu Śląskiego oraz mieszkańcy województwa śląskiego korzystać będą ze zbiorów Biblioteki Brytyjskiej w trybie wolnego dostępu. Założono również, że pomimo właściwej troski o zabezpieczenie zbiorów należących do British Council, w razie strat wynikłych z kradzieży, pracownicy Biblioteki nie będą obciążani finansowo. British Council zobowiązał się również do organizowania szkoleń dla bibliotekarzy. Pierwsza umowa została zawarta 1 września 1991 roku i obowiązywała trzy lata; w następnych latach kolejni Rektorzy UŚ wyrażali zgodę na jej kontynuowanie². Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie działalności Biblioteki Brytyjskiej przy Uniwersytecie Śląskim od powstania do chwili obecnej oraz krótka prezentacja kolekcji.

Lokal i wyposażenie Biblioteki Brytyjskiej

Biblioteka Brytyjska została ulokowana w budynku Wydziału Filologicznego przy Placu Sejmu Śląskiego 1. Na ten cel przeznaczono dwa pomieszczenia o łącznej powierzchni 116 m² na parterze budynku. Główne pomieszczenie dla czytelników zostało wyposażone w niezbędny sprzęt i meble biblioteczne w tym ladę biblioteczną, regały na książki i czasopisma. Do przechowywania atlasów zamówiono specjalną szafę oraz ekspozytor w kształcie karuzeli do prezentowania kaset magnetofonowych. Biurko komputerowe, specjalny wózek pod telewizor oraz tzw. kick stepy uzupełniały wyposażenie biblioteki. Ze sprzętu technicznego należy wymienić kserokopiarkę RX 5014, czytniki do mikrofisz, telewizor kolorowy oraz odtwarzacz video firmy Sony. Na wyposażeniu biblioteki znalazł się również komputer IBM wraz z drukarką.

W roku 2012 Biblioteka Brytyjska została przeniesiona do pomieszczeń znajdujących się w budynku Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii przy ulicy Bankowej 14. Jest to korzystniejsza lokalizacja ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo biblioteki i English Language Center, co sprzyja lepszej współpracy pomiędzy tymi ośrodkami. ELC w naszej uczelni pełni funkcję ośrodka egzaminacyjnego języka angielskiego.

Pracownicy biblioteki

Kierownictwo nowo utworzonej placówki powierzono Krystynie Grudzień³. Do pracy w Bibliotece Brytyjskiej skierowano również Monikę Konieczną z Oddziału Gromadzenia Zbiorów

² Ibidem.

³ Krystyna Grudzień (ur. 1943) po uzyskaniu w roku 1966 dyplomu magistra bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Wrocławskim, przez 25 lat pracowała w Katowicach w bibliotekach specjalistycznych dużych przedsiębiorstw (energetyka, budownictwo, górnictwo); od roku 1971 na stanowiskach kierowniczych. W 1991 roku rozpoczęła pracę w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Śląskiego, podejmując się organizacji od podstaw placówki bibliotecznej, działającej pod patronatem British Council, ale dostępnej dla szerokiej publiczności. Po zdaniu w 1979 roku egzaminu uzyskała tytuł bibliotekarza dyplomowanego i status nauczyciela akademickiego; w Bi-

BUŚ. Na kartach dokumentujących sprawy osobowe w początkowym okresie funkcjonowania biblioteki przewija się wiele nazwisk osób zatrudnionych na czas określony, a wśród nich: Beata Kolanowska-Łodygowska, Małgorzata Buk oraz Patrycja Noga-Lampart. Stabilizacja kadry nastąpiła w roku 2004. Zespół pracowniczy tworzyły wówczas Krystyna Grudzień, Monika Konieczna-Laber i Elżbieta Kawulok. W roku 2013 Krystyna Grudzień przeszła na emeryturę, a obowiązki kierownika biblioteki powierzono Irenie Żórawik⁴.

Zasady funkcjonowania Biblioteki Brytyjskiej na Uniwersytecie Śląskim

Biblioteka Brytyjska weszła w skład struktury organizacyjnej Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego i tym samym stała się elementem systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni, którego zasady działania zostały określone w *Regulaminach organizacyjnych systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego* z roku 2001⁵ i 2007⁶. Szczegółowe rozwiązania dotyczące Biblioteki Brytyjskiej zostały zawarte w opracowanych regulaminach, które precyzowały zarówno

biłotece i Czytelnii Brytyjskiej UŚ prowadziła szeroko pojętą pracę dydaktyczną na rzecz środowiska uczelni, ale też dla społeczności regionu. Działania koncentrowała głównie na promocji nauki języka angielskiego i kultury brytyjskiej poprzez tzw. lekcje biblioteczne, spotkania z pisarzami brytyjskimi, wybitnymi znawcami metodyki nauczania języka angielskiego oraz organizację wystaw książkowych i planszowych otrzymywanych od British Concil. Wydarzenia te cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i uznaniem, pozytywnie wpływając na wizerunek biblioteki i uczelni. W tej placówce uniwersyteckiej przepracowała ponad 22 lata i w roku 2013 przeszła na emeryturę.

⁴ Irena Żórawik (ur. w 1950 roku w Chełmie Śląskim), w roku 1969 ukończyła Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe – Wydział Chemiczny. W latach 1969–1974 studiowała na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Śląskiego. Pracę magisterską napisała pod kierunkiem prof. Aleksandra Ratajczaka w Zakładzie Syntezy i Fizykochemii Związków Organicznych. Po ukończeniu studiów podjęła pracę w zbiorach chemicznych Biblioteki Głównej UŚ w Katowicach. W roku akademickim 1978/1979 ukończyła Podyplomowe Studium Informacji Naukowej na Uniwersytecie Warszawskim. Od roku 1980 do 2010 prowadziła zajęcia dydaktyczne z Informacji Naukowej dla studentów Instytutu Chemii. W latach 1985–2006 kierowała Oddziałem Zbiorów Chemiczno-Matematycznych BUŚ, równocześnie pełniąc funkcję zastępcy dyrektora BUŚ (1989–1994). W roku 1992 brała udział w wyjeździe szkoleniowym do bibliotek niemieckich (Monachium, Tybinga, Stuttgart). Od 1995 roku pracuje jako nauczyciel akademicki na stanowisku kustosa dyplomowanego. W latach 1996–1997 w ramach programu Tempus doskonalila swoje umiejętności zawodowe w bibliotekach uniwersyteckich w Trewirze oraz w Brukseli. W roku 2006 powołano ją do pełnienia funkcji Koordynatora ds. Bibliotek Specjalistycznych Uniwersytetu Śląskiego, a od roku 2013 kieruje Biblioteką Brytyjską UŚ. Poza pracą zawodową jej pasją jest śpiew chórally.

⁵ *Regulamin organizacyjny systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego*. <http://bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/prawo/zalu20018101.pdf> [dostęp: 17.03.2017].

⁶ *Regulamin organizacyjny systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego*. <http://bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/prawo/uchw20076501.pdf> [dostęp: 17.03.2017].

prawa jaki i obowiązki czytelników. Każdorazowo regulaminy podlegały zatwierdzeniu przez dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Aktualnie obowiązuje *Regulamin udostępniania zbiorów w Bibliotece Brytyjskiej* z września roku 2013. Obowiązki pracowników określone są w zakresach czynności zleconych przez Dyrektora BUS⁷.

Kształtowanie i opracowanie kolekcji Biblioteki Brytyjskiej

Biblioteka Brytyjska w Katowicach rozpoczynała swoją działalność z księgozbiorem liczącym około 1 500 woluminów książek i 42 tytułami czasopism.⁸ W ciągu prawie 25 lat funkcjonowania jej zbiory wzbogaciły się o nowe pozycje i aktualnie do dyspozycji czytelników pozostaje księgozbiór liczący kilka tysięcy woluminów książek oraz zbiory na nośnikach elektronicznych tj. audio-booki i filmy na płytach DVD. W latach 1991–2016 ze zbiorów Biblioteki Brytyjskiej skorzystało ponad czterdzieści tysięcy użytkowników wypożyczając około 420 tysięcy woluminów książek, kaset, filmów itp.⁹

Zgodnie z zawartą umową zakup książek i prenumerata czasopism były realizowane przez British Council. Dostarczonym książkom towarzyszyły opisy katalogowe na mikrofiszach. Bibliotekarze zwolnieni wówczas byli od obowiązku opracowania zbiorów. Czytelnik, korzystając z możliwości bezpośredniego dostępu do półek najczęściej samodzielnie wybierał interesujące pozycje lub też mógł skorzystać z katalogu na mikrofiszach chcąc zlokalizować położenie szukanej książki. W roku 2003 British Council opłacił licencję na oprogramowanie SOFTLINK ALICE służące do komputerowego opracowania książek. Przed bibliotekarzami stało więc nowe wyzwanie. Katalog mieszczący się na mikrofiszach należało przenieść do bazy komputerowej. Oprogramowanie SOFTLINK ALICE w zasadzie służyło tylko do budowy katalogu OPAC, umożliwiało sporządzanie statystyk dla potrzeb British Council, ale nie pozwalało na wypożyczanie książek drogą elektroniczną. W roku 2005 wprowadzono moduł wypożyczeń. Ponieważ British Council nie zapewniało kontynuacji finansowania programu SOFTLINK ALICE podjęto decyzję, że całość zbiorów Biblioteki Brytyjskiej zostanie wprowadzona do systemu PROLIB używanego przez Bibliotekę Uniwersytetu Śląskiego i biblioteki specjalistyczne UŚ. Przed informatykami stało zatem pytanie czy oprogramowanie ALICE jest kompatybilne z systemem PROLIB. Po częściowej konsultacji przed bibliotekarzami postawiono kolejne zadanie – opracowanie zbiorów zgodnie z wy-

⁷ Biblioteka Brytyjska Partner British Council Regulamin udostępniania zbiorów. <http://www1.bg.us.edu.pl/bcl/regulamin.html> [dostęp: 22.09.2017].

⁸ K. GRUDZIEN: *Welcome to... czyli Witamy w Bibliotece Brytyjskiej Uniwersytetu Śląskiego*. W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Red. M. KYCLER, D. PAWELEC. Katowice 2008, s. 288.

⁹ Dane statystyczne zaczerpnięto ze sprawozdań Biblioteki Brytyjskiej z lat 1991–2016.

maganiem polskich norm i systemu PROLIB. Do prac przystąpiono w roku 2012 wykorzystując wszystkie moduły systemu oraz współpracę z NUKAT-em.

Charakterystyka zbiorów

Zgromadzony księgozbiór liczy około 10 000 jednostek inwentarzowych i jest przede wszystkim darem British Council. W Bibliotece Brytyjskiej książki zostały tematycznie ułożone w oparciu o klasyfikację Deweya, według której cała wiedza ludzka została podzielona na dziesięć klas i oznaczona odpowiednio cyframi od 0 do 9. Wolny dostęp do zbiorów, zgodny ze współczesnymi trendami w bibliotekarstwie, pozwala czytelnikom samodzielnie wybierać spośród bogatej literatury obejmującej praktycznie cały zasięg wiedzy, poczynawszy od dzieł o tematyce ogólnej, religii, filozofii, po nauki społeczne i ścisłe. Wiele ciekawych pozycji czytelnik znajdzie również na temat sztuki, geografii i historii Wielkiej Brytanii.

Ilustr. 1. Literatura współczesna w zbiorach Biblioteki Brytyjskiej. Fot. Elżbieta Kawulok

W dziale obejmującym literaturę piękną znajdują się opracowania dotyczące historii literatury oraz wydawnictwa poświęcone poszczególnym twórcom. *The Cambridge Guide to Literature in English* (Cambridge 1992) pod redakcją Iana Ousby'ego, albumowe wydanie *A Lakeland Anthology*

(London 1991) Williama Wordswortha, pięknie ilustrowane przez Piersa Browna oraz *The Complete poetry of William Blake* (London 1989) są przykładem tego rodzaju wydawnictw. Również tutaj możemy znaleźć prace krytyczne dotyczące twórczości brytyjskich pisarzy i poetów oraz informacje na temat historii ich życia. Przykładem takiego opracowania może być *The Cambridge Companion to William Blake* (Cambridge 2006). Dzieła Williama Blake’a – który był nie tylko poetą, ale także malarzem – pojawiają się również w dziale dotyczącym sztuki, np. *The Complete Illuminated Books* (London 2000).

W dramacie oczywiście prym wiedzie Wielki Bard – William Szekspir. Biblioteka zgromadziła kolekcję jego sztuk oraz zbiorowe wydanie dzieł wszystkich. Literatura dotycząca tego wielkiego dramaturga jest dosyć bogata. W czytelniku znajdziemy słownik znaczeń słów używanych przez Szekspira autorstwa Davida Crystala i Bena Crystala *Shakespeare’s Words* (London 2002), a także *A Complete Concordance to Shakespeare* (London 1990) oraz *Encyclopedia of Shakespeare* (Oxford 1990). Dla osób, którym stopień opanowania języka angielskiego nie pozwala jeszcze zachwycać się dziełami Mistrza w ich oryginalnym brzmieniu mamy różne wersje uproszczone. Przykładem mogą być adaptowane przez Leona Garfielda „Shakespeare – The Animated Tales”: *Hamlet* (London 1992) oraz *The Twelfth Night* (London 1992) lub opowiedziane przez Geraldine McCaughrean *Stories from Shakespeare* (New York 1995). Również wśród książek, które są uproszczonymi opracowaniami literackimi określanymi w języku angielskim jako „graded readers” znajdują się adaptacje historii opowiedzianych przez Szekspira w wersji dostępnej dla mniej zaawansowanych językowo.

Oczywiście dramat brytyjski to nie tylko dzieła Szekspira. Z dzieł scenicznych bardziej nam współczesnych zwraca uwagę komedia Williego Russella *Shirley Valentine* (Harlow 1991), adaptowana pod koniec lat 80. jako film w reżyserii Lewisa Gilberta. Sztuka ta wystawiana była również na deskach Teatru Polonia w Warszawie reżyserowana przez Macieja Wojtyszkę, z Krystyną Jandą w roli głównej.

W dziale prozy zebrano dzieła wybitnych powieściopisarzy brytyjskich poczynając od Daniela Defoe poprzez dzieła Charlesa Dickensa aż po Oscara Wilde’a i jemu współczesnych.

Proza dwudziestowieczna i współczesna stanowią oddzielny, kilkutyśięczny dział biblioteki z którego najczęściej korzystają czytelnicy. Niesłabnącym powodzeniem cieszy się kolekcja powieści kryminalnych autorstwa Agathy Christie. Miłośnicy świata fantastyki znajdą tu sławną trylogię J.R.R. Tolkiena w różnych wydaniach czy też bajkowy „świat dysku” Terrego Pratchetta.

Wśród powieści współczesnych zwraca uwagę bogaty zbiór książek nominowanych jak i nagrodzonych prestiżową nagrodą „Booker Prize” w dziedzinie literatury pięknej. Inicjatorami przyznawania tej nagrody jest Wielka Brytania, Wspólnota Narodów, Irlandia i Zimbabwe. Posiadamy również dzieła laureatów i nominowanych do przyznawanej od 2005 roku nagrody „Man Booker

International Prize”. Wśród nich dużą popularnością cieszy się książka autorstwa Tan Twan Eng, pochodzącego z Malezji – *The Garden of Evening Mists*, (Newcastle Upon Tyne 2012).

Wśród powieści wyodrębniono niewielką kolekcję książek z serii „Large Print”, które drukowane są większą czcionką. W ramach tej serii znaleźć można starannie wyselekcjonowany zestaw interesujących tytułów, które cieszą się powodzeniem nie tylko wśród osób słabowidzących, lecz również wśród czytelników potrafiących docenić dobrą literaturę.

Ważną częścią księgozbioru Biblioteki Brytyjskiej UŚ w Katowicach jest dział poświęcony sztuce. Udostępniane są albumy dotyczące historii malarstwa, rzeźby i architektury, zarówno brytyjskiej jak i światowej. Obok pozycji prezentujących dzieła wybitnych malarzy znajduje się album autorstwa Mary Soames – *Winston Churchill. His Life as a Painter. A Memoir by his Daughter* (London 1990). Dla tego polityka radość tworzenia była odskocznią od stresów i odpowiedzialności jaką był obciążony. Wśród książek poświęconych rzeźbie nie mogło zabraknąć biografii największego rzeźbiarza brytyjskiego XX wieku – Henry’ego Moore’a napisanej przez Rogera Berthouna *The Life of Henry Moore* (London 1987). Dzieła tego wielkiego artysty możemy zobaczyć również w albumie *A Shelter Sketchbook* (London 1988). W czasie II wojny światowej londyńczycy ukrywali się przed atakami bombowymi w podziemiach metra. Rzeźbiarz, zafascynowany widokiem siedzących i leżących ludzi, używając prostych narzędzi – ołówka, piórka, kredek świecowych i akwarel, stworzył fascynującą serię rysunków postaci wyłaniających się z mroku podziemnych tuneli.

Dział „Muzyka” oferuje wiele opracowań z dziedziny muzyki poważnej i popularnej. Na kartach tych książek można prześledzić rozwój kierunków muzycznych oraz historię poszczególnych instrumentów muzycznych. Poradniki krok po kroku instruują jak nauczyć się gry na gitarze. *The Complete Guitarist. The all-visual Approach to Mastering the Guitar* (London 1993) autorstwa Richarda Championa jest przykładem publikacji, gdzie w sposób wizualny pokazane są poszczególne akordy, właściwa postawa jaką należy przybrać w trakcie grania, sposób trzymania instrumentu, zapis nutowy. Osoby interesujące się muzyką popularną mogą skorzystać z opracowań na temat znanych zespołów, np. The Beatles. Dostępne są również śpiewniki, np. *Sea Songs and Shanties* (Glasgow 1986) zebrane przez W.B. Whalla.

Miłośnicy sztuki filmowej i teatru znajdą u nas książki poświęcone zarówno dziejom kinematografii i widowisk teatralnych, jak i praktycznym zagadnieniom związanym z organizacją scenografii, projektowaniem kostiumów oraz charakterystyką, np. Michaela Holta *Costume and make-up. A Phaidon Theatre Manual* (London 1995).

Fani sportu mogą wypożyczyć książki na temat różnych dyscyplin sportowych. Korzystając z *Chess for absolute Beginners* (Manchester 1993) napisanej przez Raymonda Keene’a mogą poznać tajniki gry w szachy lub zgłębić socjologiczne aspekty sportu dzięki pozycji *Sport in Britain. A Social History* (Cambridge 1989) pod redakcją Tony’ego Masona.

Ważnym aspektem działalności biblioteki angielskojęzycznej w regionie, w którym angielski nie jest językiem ojczystym, jest gromadzenie materiałów do uczenia się i nauczania tego języka. Dział oznaczony według klasyfikacji Deweya symbolem 4 „Język Angielski” w Bibliotece Brytyjskiej UŚ jest szczegółowo rozbudowany. Studenci przygotowujący się do zawodu nauczyciela oraz nauczyciele mają możliwość lektury podręczników do metodyki nauczania oraz historii języka. Na uwagę zasługują tu serie wydawnicze uniwersytetów Cambridge i Oxford. W nauce języka pomagają liczne słowniki niezbędne do analizy leksykalnej i semantycznej słownictwa angielskiego, dostępne nie tylko w czytelnii, ale również przeznaczone do wypożyczania. Ponieważ biblioteka jest częścią struktury uczelnianej, jej księgozbiór gromadzony jest głównie z myślą o studentach anglistyki. Poczesne miejsce na półkach biblioteki zajmują opracowania dotyczące gramatyki. Bogały wybór praktycznych ćwiczeń pomaga opanować zawiloci języka angielskiego. Sporo uwagi w doborze księgozbioru poświęcono przygotowaniu do egzaminów sprawdzających poziom znajomości języka. W bibliotece dostępne są testy oraz podręczniki przygotowujące do egzaminów: Cambridge First Certificate in English (FCE), Certificate in Advanced English (CAE), Certificate of Proficiency in English (CPE) oraz International English Language Testing System (IELTS).

Nauczyciele specjalizujący się w nauczaniu dzieci języka angielskiego znajdują w bibliotece wiele ciekawych materiałów, a wśród nich na uwagę zasługują książki adresowane do najmłodszych. Wydawane w ciekawej szacie graficznej, przyciągają wzrok barwnymi ilustracjami podpowiadającymi treść, napisane są prostym językiem. Niektórym, jak np. *There was an old lady who swallowed a fly Child's play* (Swindon 2009) towarzyszy płyta CD z nagrany tekst, w tym przypadku w postaci wiersza, piosenki z muzyką, jak również w wersji karaoke. Zbiory Biblioteki Brytyjskiej w przeważającej mierze mają charakter humanistyczny, jednakże placówka dysponuje również niewielką liczbą publikacji z zakresu nauk ścisłych. Ideą, która przyświecała włączeniu do zbiorów kilku pozycji z matematyki, chemii, fizyki i astronomii było stworzenie podstawowego warsztatu umożliwiającego zapoznanie się lektorom języka angielskiego, którzy prowadzą zajęcia na kierunkach ścisłych, ze specjalistyczną terminologią w tych dziedzinach.

W dziale nauk biologicznych zgromadzono dzieła naukowe i popularnonaukowe, a także biografie wybitnych przyrodników. Za przykład może służyć biografia Charlesa Darwina autorstwa Johna Bowlby'ego *Charles Darwin. A New Biography* (London 1991) oraz dzieło samego Charlesa Darwina *The Origin of Species* (Oxford 1996). Na uwagę zasługują również wspomnienia z dzieciństwa spędzonego na Korfu napisane przez Geralda Durrela – zoologa, propagatora wiedzy przyrodniczej i prezentera telewizyjnego – zatytułowane *My family and Other Animals* (Oxford 1990). Niektóre spośród wydawnictw w tym dziale są pięknymi albumami. Liczne ilustracje w nich zawarte, zdjęcia pokazujące wspaniałość otaczającej nas przyrody nie tylko dostarczają wrażeń estetycznych, lecz też są kopalnią wiedzy oraz inspiracją do zgłębiania tajemnic otaczającego świata.

W promowaniu historii i kultury Wielkiej Brytanii ważką rolę pełni piśmiennictwo zebrane w dziale oznaczonym symbolem – 9 – „Historia”. Książka Jamesa Dyera *Ancient Britain* (London 1990) przedstawia najstarszą historię Wysp Brytyjskich od początków osadnictwa na tych ziemiach aż po podbój przez Rzymian na początku ery nowożytnej. Czas upadku panowania rzymskiego i tworzenia się państwowości na Wyspach Brytyjskich przybliży dzieło Johna Morrisa *The Age of Arthur. A History of the British Isles from 350 to 650* (London 2004). Całość dziejów Wielkiej Brytanii przedstawił Norman Davies w książce *The Isles* (London 1999). Autor osobiście związany jest z Polską i żywo zainteresowany historią naszego kraju. W zbiorach posiadamy opracowania dotyczące historii Polski przez niego opowiedziane, jak na przykład napisaną wspólnie z Rogerem Moorhousem *Microcosm. Portrait of a central European City* (London 2002), w której przedstawił dzieje Wrocławia.

Nieco skromniej rozbudowanym, lecz ciekawym działem jest geografia. Niemal każdy, kto wybiera się do Wielkiej Brytanii lub może tylko uczy się języka, wcześniej czy później zainteresuje się obszarem, na którym znajduje się Zjednoczone Królestwo. Pomogą mu w tym przewodniki, jak napisany przez Roddy’ego Martine’a *Insight Compact Guide: Edinburgh* (London 2000). *Astonishing Britain* Anthony’ego Burtona (London 1990) weźmie czytelnika w podróż po najbardziej interesujących zakątkach Wysp, przedstawiając poza charakterystycznymi miejscami stworzonymi przez naturę lub człowieka wydarzenia, festiwale i oryginalne zwyczaje. Ciekawe zakątki Wielkiej Brytanii prezentuje również Bill Bryson, Amerykanin, który spędził tam większą część swojego dorosłego życia i który w 1995 roku, zamierzając powrócić do Ameryki, odbył podróż wokół swojej drugiej ojczyzny i opisał ją w ciekawy i zabawny sposób w książce *Notes from a Small Island* (London 1997). W komiczny, ale zarazem bardzo wnikliwy sposób, przedstawiła mieszkańców owej „Small Island” Kate Fox w książce *Watching the English. The hidden Rules of English Behaviour* (London 2004). Będąc antropologiem, któremu nie uśmiechało się studiowanie w plenerze zachowania dzikich plemion, jak robił to nasz rodak Bronisław Malinowski, pani Fox po-

Ilustr. 2. Multimedia i literatura dla dzieci w zbiorach Biblioteki Brytyjskiej. Fot. E. Kawulok

stanowiła przebadać takimi samymi narzędziami naukowymi mieszkańców wyspy, na której zawsze mieszkała. Tak powstał swoisty portret Anglików, kreślący cechy charakterystyczne tej nacji. Wracając do Billa Brysona – jego książki znajdujemy w różnych działach biblioteki. W *A Short History of Nearly Everything* (London 2004), znajdującej się w dziale nauk przyrodniczych w sposób przystępny dla każdego przedstawił niektóre osiągnięcia nauki. W serii felietonów napisanych dla Radia 4 BBC na podstawie swojej książki *Mother Tongue – Journeys in English* (London 2004) barwnie opowiada o historii języka angielskiego, zadając jednocześnie pytanie: dlaczego spośród wszystkich języków współczesnych to właśnie angielski stał się tak niezwykle popularny, dlaczego stał się językiem, który umożliwia porozumiewanie się w środowisku międzynarodowym.

Profesor David Crystal, znawca historii i współczesnego języka angielskiego, stawiając pytanie w *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*¹⁰: „why study the English language” stwierdza, że język angielski „is fascinating, important, fun, beautiful, useful and it’s there”. Z wieloma wymienionymi określeniami można się zgodzić, lecz jeszcze bardziej należałoby wyeksponować znaczenie języka angielskiego we współczesnym, zglobalizowanym świecie. O tym, że globalizacja jest faktem, a język angielski to nowa *lingua franca* nikogo nie trzeba przekonywać. Język to przecież jeden z najważniejszych aspektów życia służący do porozumiewania się i wymiany informacji. Żyjemy w erze eksplozji informacji, gdzie język angielski stał się językiem wiodącym w nauce, biznesie, dyplomacji i turystyce. Może bardziej podkreślą to przytoczone liczby. Aktualnie na świecie językiem angielskim posługuje się 67% naukowców, 75% korespondencji przesyłanej drogą elektroniczną sporządzane jest w tym języku, 80% ogółu informacji przechowywanych w bazach danych z różnych dziedzin wiedzy jest w języku angielskim. Około 80% spośród 40 milionów ludzi korzystających z Internetu posługuje się angielskim. Szacuje się również, że na świecie aktualnie uczy się języka angielskiego ponad miliard ludzi, pośród których znajdują się również czytelnicy Biblioteki Brytyjskiej UŚ. Natomiast językiem angielskim jako ojczystym posługuje się około 527 milionów ludzi¹¹.

Działalność dydaktyczna biblioteki

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom i sugestiom nauczycieli języka angielskiego, Biblioteka Brytyjska wzorem lat ubiegłych prowadzi działalność dydaktyczną¹², której celem jest poka-

¹⁰ D. CRYSTAL: *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge 1995, s. 3.

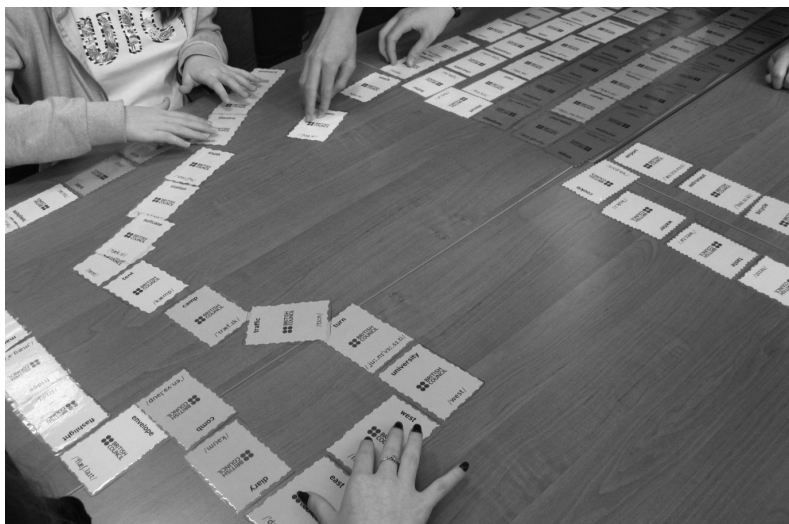
¹¹ *Język angielski na świecie*. <http://jezykowo.pase.pl/artukul/jezyk-angielski-na-swiecie.html> [dostęp: 2.03.2017].

¹² O działalności dydaktyczno-wystawienniczej i innych formach promocji kultury brytyjskiej pisały: M. Buk: *Welcome to... Biblioteka Brytyjska*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 1994, nr 9 (18). <http://gazeta.us.edu.pl/node/189451> [dostęp: 11.05.2017]; K. GRUDZIEN: *Welcome to...*, s. 290–291.

nie uczniom bogactwa kulturowego Wielkiej Brytanii. Zajęcia prowadzone w bibliotece cieszą się dużą popularnością. Udział w nich biorą uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów oraz liceów i techników. Zajęcia prowadzone w języku angielskim i polskim bardzo często przybierają formę zabawy, uatrakcyjniane są grami planszowymi, muzyką i zadaniami manualnymi.

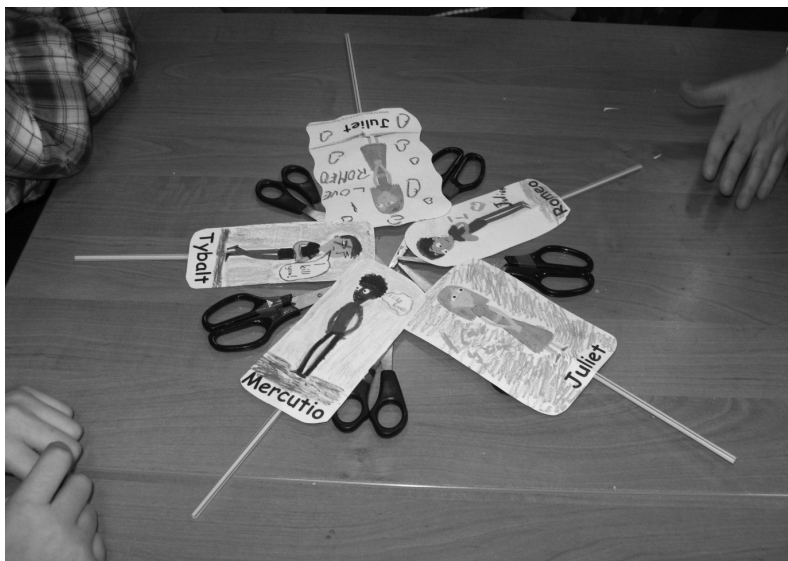

Ilustr. 3. Lekcja biblioteczna dla dzieci. Fot. Elżbieta Kawulok

Ilustr. 4. Lekcje biblioteczne dla młodzieży. Fot. Elżbieta Kawulok

Tematyka zajęć związana jest z kulturą, historią i obyczajami charakterystycznymi dla krajów anglojęzycznych. Forma zajęć ma charakter warsztatów – zajęcia są tak organizowane, aby uczniowie czynnie współtworzyli przestrzeń edukacyjną. W tym celu wykorzystywane są elementy prac plastycznych i zajęć teatralnych. Najmłodsi w trakcie zajęć samodzielnie tworzą pacynki postaci z poznanych historyjek, by potem odegrać je w formie teatru lalek, młodzież wciela się bezpośrednio w odgrywane role. Geografię Zjednoczonego Królestwa młodzież poznaje korzystając z map i przewodników dostępnych w bibliotece, natomiast zawłość transkrypcji fonetycznej używanej w słownikach – za pomocą zabawy w domino i korzystając z multimediów. Do prowadzenia zajęć wykorzystywane są bardzo często pomoce dydaktyczne zamieszczone na stronie British Council. Zapoznavanie się z księgozbiorem biblioteki również przybiera formę działań warsztatowych. Ciekawie prowadzone zajęcia plastyczne towarzyszące językowi angielskiemu zostały docenione również przez nauczycieli wychowania plastycznego i nauczania początkowego, którzy chętnie biorą udział razem z anglistami w lekcjach bibliotecznych. Współpraca ze szkołami rozwija się coraz bardziej, do naszej biblioteki chętnie wracają nie tylko dzieci i młodzież, ale też nauczyciele, dla których prowadzone warsztaty są inspiracją i motywacją do dalszej pracy na niwie dydaktycznej.

Ilustr. 5. Pomoce dydaktyczne wykonane w trakcie zajęć w Bibliotece Brytyjskiej. Fot. Elżbieta Kawulok

Podsumowanie

W publikacji poprzez prezentację działalności i charakterystykę treściową wybranych pozycji ze zbiorów Biblioteki Brytyjskiej starano się przybliżyć wartość merytoryczną tej kolekcji. Wydaje się, że szczególnie dla osób fascynujących się językiem angielskim, bądź zamierzających uczyć się tego języka będzie to miało istotne znaczenie. Działalność Biblioteki Brytyjskiej nie tylko koncentruje się na gromadzeniu i udostępnianiu księgozbioru. Organizujemy również warsztaty dla dzieci i młodzieży poświęcone zagadnieniom związanym z kulturą, historią i geografią brytyjską. W ramach promocji przygotowujemy tematyczne wystawy upowszechniające dorobek kulturowy i naukowy Wielkiej Brytanii. Zachęcamy do korzystania z Biblioteki Brytyjskiej Uniwersytetu Śląskiego – *Welcome to our Library!*

Bibliografia

- BUK M.: *Welcome to... Biblioteka Brytyjska*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 1994, nr 9 (18). <http://gazeta.us.edu.pl/node/189451> [dostęp: 11.05.2017].
- CRYSTAL D.: *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge 1995, s. 3.
- GRUDZIEN K.: *Welcome to... czyli Witamy w Bibliotece Brytyjskiej Uniwersytetu Śląskiego*. W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Red. M. KYCLER, D. PAWELEC. Katowice 2008, s. 288–292.
- Język angielski na świecie. <http://jezykowo.pase.pl/artukul/jezyk-angielski-na-swiecie.html> [dostęp: 2.03.2017].
- Regulamin organizacyjny systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego [z dnia 29 maja 2007 r.]*. <http://bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/prawo/uchw20076501.pdf> [dostęp: 17.03.2017].
- Regulamin organizacyjny systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego [z dnia 4 grudnia 2001 r.]*. <http://bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/prawo/zalu20018101.pdf> [dostęp: 17.03.2017].

Streszczenie

Artykuł opisuje działalność Biblioteki Brytyjskiej, przedstawia zwięzłą charakterystykę zgromadzonej kolekcji oraz promowanie języka, kultury i wiedzy o Wielkiej Brytanii poprzez działalność dydaktyczną prowadzoną przez pracowników biblioteki.

Słowa kluczowe:

Biblioteka Brytyjska UŚ, historia, zbiory, działalność